

Perspektívy bakalárskeho štúdia na pedagogických fakultách

Viera Kováčová

V tomto čase, tak nežičlivom pedagogike i pedagógom, chcem pripomenúť jednu aj z historického hľadiska pozitívnu skutočnosť, ktorá sa týka prípravy učiteľov. Požiadavka ich vysokoškolskej prípravy, ktorá sa za 1. CSR nemohla uskutočniť, bola naliehavo vyjadrená hneď v roku 1945, a to v 1. obežníku SNR pre školstvo a osvetu v Košiciach 7. marca (1) a v júni na 1. zjazde učiteľov v Prahe. Bola to na tú dobu požiadavka mimoriadne progresívna, v ktorej sa odrážala dôležitosť a vážnosť práce učiteľa a potreba jeho náročnejšej prípravy na najvyššom stupni vzdelávania. Uplatňovať sa začala zriadením prvých pedagogických fakúlt v r. 1946. (2) Navyše sa na nich v dvojsemestrovom štúdiu pripravovali aj učiteľky materských škôl. Predovšetkým však pre zložité ekonomické podmienky 50.-tych rokov sa od tejto požiadavky čiastočne upustilo zverení prípravy učiteľov 1. stupňa stredným školám - od r. 1950 pedagogickým gymnáziám a od r. 1953 pedagogickým školám. Ich príprava sa opäť vrátila na vysokú školu v šk. r. 1959/1960 na novovytvorené pedagogické inštitúty. Od uvedeného roka sa teda učiteľia všetkých stupňov škôl pripravujú nepretržite až dosiaľ na vysokej škole. Napriek viacerým zmenám, ktorými vzdelávanie učiteľov prešlo za posledných tridsať rokov požiadavka vysokoškolskej prípravy učiteľov zostala nedotknutá. Jej aktuálna opodstatnenosť bola, potvrdená opäť v záveroch celožitného seminára "optimalizácia prípravy učiteľov", Nitra, december 1990 a jednoznačne rozšírená o prívlastok "úplná".

Podľa platného vysokoškolského zákona (3) "Vysoké školy môžu uskutečňovať obsahovo ucelenú časť vysokoškolského štúdia, po ukončení ktorej vydávajú vysvedčenie, prípadne priznávajú titul bakalár (Bc). **Môžu vo svete rozšírené bakalárske štúdium využiť aj pedagogické fakulty? Tieto sú uspôsobené poskytovať aj neučiteľské pedagogické vzdelanie výchovným pracovníkom z oblasti výchovy mimo vyučovania, napr. pôsobiach v školských družinách, v žiackych domovoch, v detských domovoch rôzneho typu, v domoch detí a mládeže, v nápravno - výchovných zariadeniach, v kultúrno - osvetových zariadeniach.**

Na skvalitnenie výchovnej starostlivosti o deti a mládež rôznych vekových kategórií v mimovyučovacom čase je potrebné osobitne, ale tiež vysokoškolským štúdiom, pripravovať kvalifikovaných vychovávateľov. Tak, ako pre učiteľov platí jednoznačne kvalifikačná požiadavka úplnej vysokoškolskej prípravy, pre vychovávateľov by ňou optimálne bola skrátená vysokoškolská, teda bakalárska forma prípravy. Posunutím prípravy

vychovávateľov zo strednej školy na vysokú by sa stala náročnejšou. Nepochybne by tým vzrástla aj spoločensky žiadúca vážnosť tohto povolania. Po príslušných legislatívnych úpravách by sa navrhovaný kvalifikačný stupeň mal odraziť aj v platovom poriadku vychovávateľov.

Momentálny stav prípravy vychovávateľov nemôžeme považovať za optimálny. Chýba v nej jasná a logicky zdôvodniteľná koncepcia. Na rovnocennú prácu sa totiž dnes pripravujú adeпти v troch kvalitatívne odlišných formách, a to :

1. na stredných pedagogických školách.

2. v 5-ročnom vysokoškolskom štúdiu popri zamestnaní odbor pedagogika - vychovávateľstvo, ktorý bol otvorený na niektorých pedagogických i filozofických fakultách v polovine 80.-tych rokov na získanie kvalifikácie vychovávateľov mládeže stredných odborných učilišť,

3. doplnkové pedagogické štúdium -štvorsemestrové- pre nekvalifikovaných pracovníkov rovnakého zaradenia ako je uvedené vyššie.

Zúžené orientovanie sa len na poskytovanie vzdelania vychovávateľom, ktorí pracujú s učňovskou mládežou stratilo svoje opodstatnenie a nezodpovedá spoločenským potrebám súčasnosti a budúcnosti. Špecifická výchovnej práce, podľa zariadenia, v ktorom vychovávateľia pôsobia, sa dajú zohľadniť diferencovaním bakalárskeho štúdia.

Obsah bakalárskeho štúdia vychovávateľstva by mala rámcovo tvoriť solídna pedagogicko-psychologická teoretická príprava s dôrazom na rozlišovanie výchovných javov a na pedagogické diagnostikovanie jednotlivca i skupiny, disciplíny všeobecného základu: biológia, filozofia, sociológia, ďalej metodiky rôznej záujmovej činnosti a vychovávateľská prax. Štúdium by mala uzatvárať záverečná práca a štátna bakalárska skúška.

Tento rámcový model prípravy vychovávateľov v troj-ročnom bakalárskom štúdiu v týchto dňoch konkretizujeme tak, aby sme ho mohli od šk. r. 1991/1992 na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici začať naplňať v dennom štúdiu popri zamestnaní.

Sme presvedčení, že takto ponímaná príprava vychovávateľov má svoje opodstatnenie v súvislosti so zmenami, ktorými naša škola i ostatné výchovné zariadenia musia prejsť.

Odkazy na pramene :

- 1 Školské zvesti, roč. I 1945, zošit 1 - 4, s. 42
- 2 Zbierka zákonov a nariadení 1946, č. 100
- 3 Zákon zo 4. 5. 1990. O vysokých školách, č. 172/1990 Zb.

K niektorým otázkam problematiky začínajúcich učiteľov

Miroslav Krystoň

Uvádzanie začínajúcich učiteľov môžeme považovať za prvý stupeň gradácie profesionálnej úrovne učiteľov. Od úrovne a kvality uvádzania závisí ďalší rast profesionality toho ktorého učiteľa.

Odpoveď na to, aká pozornosť sa tejto problematike venuje v praxi, nám dajú výsledky výskumu, ktorý som realizovala u 90 začínajúcich učiteľov a ich uvádzajúcich učiteľov v Stredoslovenskom kraji.

Na základe výskumu možno konštatovať, že vedenie škôl vo veľmi malej miere prispieva k úspešnej realizácii uvádzania. Riaditelia škôl celú váhu presúvajú na uvádzajúcich učiteľov. Aj keď si myslím, že byť riaditeľom školy znamená byť dobrým pedagógom a zároveň dobrým manažérom i ekonómom, prvoradou sférou jeho záujmu však musí byť pedagogická činnosť vlastná i celého učiteľského kolektívu. Riaditeľovi školy musí záležať na tom, aby sa pod jeho vedením každý člen jeho pedagogického kolektívu profesijne i osobnostne zdokonaľoval. To však vyžaduje, aby v maximálnej miere využíval možnosť poznať a skúmať kvalitu pedagogickej činnosti učiteľov a hľadal možnosti jej zefektívnenia. Osobitne to platí u začínajúcich učiteľov. Do riadiacej činnosti riaditeľa sa musia premietnúť aj výsledky kontroly pedagogickej činnosti začínajúcich učiteľov. To sú určité páky, ktoré napomôžu tomu, aby realizácia procesu uvádzania nebola formálnou záležitosťou školy, ale, aby plnila základné úlohy uvádzania, zvyšovať profesijnú úroveň začínajúcich učiteľov.

Výrazný podiel na uvádzaní začínajúcich učiteľov majú uvádzajúci učitelia. Spolupráca a konkrétna realizácia procesu uvádzania tu naráža na mnohé ťažkosti, ktoré je treba odstrániť, aby uvádzanie stimulovalo ďalší rast začínajúcich učiteľov.

Z hľadiska zlepšenia organizácie uvádzania v rámci školy sa ukázala potreba zosúladiť rozvrh hodín začínajúcich a uvádzajúcich učiteľov a vytvoriť potrebný časový priestor pre systematickú prácu oboch zainteresovaných činiteľov.